

I denne artikel vil jeg se på, hvordan København er blevet besunget i populærmusikkens sangtekster. Hovedvægten ligger på de sidste 30 års tekster, men jeg inddrager også ældre sange og digte, hvor dette kan sætte de nyere i relief og tydeliggøre, hvordan sangene og København skifter karakter. Det handler dels om kærlighedserklæringer og lov-sange til byen, og dels om beskrivelser af det rum for livsudfoldelse, som sangene indkredser. Jeg begynder med et kort rids over motivets historie og sangenes indhold og funktioner, samt en præsentation af begreberne stedets ånd og atmosfære. Derefter undersøger jeg motivet i forhold til køn og kærlighed, tidsligt og rumligt perspektiv, skiftende bykvarterers aktualitet, samt nye etniske stemmer. Det gennemgående synspunkt er, at sangene både er beskrivende og performative. De er ikke blot gengivelser af en given virkelighed, men sætter selv deres præg på oplevelsen af København.

Historie, indhold og funktion

Helt tilbage i den tidlige danske latindigtning kender man til lyriske besyngelser af byen; Morten Børups digt "København" fra om år 1500, er det først kendte. Herefter kommer der sporadisk digte om byen. Man skal imidlertid helt op til 1900-tallet, før hyldestdigtning til København bliver et udbredt fænomen, men så kommer der også meget af den, både i visesang og lyrik. Emil Bønnelycke og Tom Kristensen skriver lyrik om byen i 1910'erne og 20'erne. Tove Ditlevsen digter om byen i 1940'erne og tråden tages op i stor skala af Dan Turèll i 1970'erne og 80'erne.¹ Der er således ikke noget nyt i at besynges stedet, hvor man bor eller har boet, og som har præget en, og hvor store livsbegi-

venheder har fundet sted. Der er en udbredt hang til at bryde ud i sang og udtrykke sin glæde eller ærgrelse over stedet og dets muligheder.

Der er en række karakteristiske momenter i sangene, der er defineret ved, om de handler om nutidens eller erindringens by; om de er hyldestsange eller opsange til byen; om de handler om centrum eller periferi. Opsangen, som man fx kender fra H.V. Kaalunds ”Da de rev Voldene ned” (1877) og Poul Henningses ”Drømmenes København” (1965), der begge revser byen for at udvikle sig i den helt forkerte retning, er imidlertid sjældne og kommer ikke til at spille nogen rolle her. Det betyder dog ikke, at byens negative sider som fattigdom og ensomhed slet ikke nævnes, men de mørke sider resulterer bare ikke i målrettet kritik og indignation.

I sangene finder man forskellige blandinger af de nævnte momenter. Faktisk er der mange digte, der udtrykker kærlighed og hengivenhed til byen, samtidig med at de har blik for dens dårlige sider. Og der er sange, der både indeholder erindringer og er samtidige kommentarer til byen. Endelig er der de sange, som har byen som direkte motiv, og de sange hvor byen, en bydel, en gade eller et sted blot nævnes som rummet, hvori en handling udspiller sig. Det sidste sker fx i Szahirleys ”Gammel Kongevej” (2008), hvor gaden snarere er stedet, hvor kærlighed ved første blik opstår, end det er den, der er sangens egentlige motiv. Disse sange har selvfølgelig ikke den store interesse her, hvor København er motivet.

Hyldesterne til byen udtrykker en glad lokalpatriotisme. Det er vores by! Det er vores gade! Og den er fed – hvad enten man udtrykker det på dansk eller som Tina Dickow på engelsk, når hun synger (2010):

Copenhagen

I've never seen you look this bright

Just awaken

From the beauty snooze you took last night

Oh, this tingling feeling

To be the blood inside your veins

I've been leaving, believing
I could find a better place²

Der findes ikke noget bedre sted end København, og jeg'et ønsker intet mindre end at gå byen i blodet for at blive en del af det begærede sted.

Ligesom fædrelandssangen er den lokalpatriotiske sang en hyldest og en bekræftelse, og dens funktion er at bidrage til en fornemmelse af fællesskab og tilhørsforhold. Den sætter byen på danmarkskortet og kvarteret på bykortet. Det er her man bor, der er her man har sit væsens rod, det er her man har sine venner. Sangerne har et udtryksbehov, der modsvares af sangenes engagerede publikum, der selv vil have deres *hood* værdsat. Det kan netop ske gennem sang, som man kan lytte til og måske endda selv synge med på. I det følgende ser jeg imidlertid ikke gøre meget ud af det musikalske udtryk og de forskellige musikgenrer, hvilket ikke er retfærdigt over for sangene, deres tid, sted og funktion. Men den dimension tilkommer det musikyndige at beskrive, og her gælder det da fortrinsvis sangenes verbale mening.

Stedets ånd og atmosfære

Man har siden oldtiden gjort brug af det noget mystiske begreb ”stedet ånd”, *genius loci*, der betegner et steds særlige karakter. Begrebet anvendes stadig sporadisk, men i dag taler man hellere om den lidt mindre spirituelle atmosfære. At fornemme byens atmosfære er på en gang en umiddelbar og kompliceret oplevelse. Den tyske atmosfæreforsker Gernot Böhme beskriver, hvordan menneskets sansning af natur og arkitektur er en sammensat begivenhed. Man sanser ikke bare en ting, men også alt dét som den så at sige er i. Sansningen beror på vejrliget – vind, temperatur, fugtighed – og på lysstyrke og skygge. Den skabes af lugte og lyde, der er stedsbestemte, som han understreger det i ”The atmosphere of a city” (2017). Arkitekturen og byens geografi, med lange eller korte gader, torve og pladser placeret i terrænet mellem himmel og hav, dens historie, som den har afsat sig i bygninger og parker – alt bidrager til atmosfæren. Og så skabes den af indbyggernes aktiviteter og deres måde at agere på, der fx kan være fortravlet, tilbagelænet,

energisk, udadvendt eller indadvendt. Litteraturen har været god til at skildre byernes atmosfære, og Böhme nævner i den forbindelse blandt andre Émile Zola (Paris) og Alfred Döblin (Berlin), men det skal tilføjes, at disse forfatters beskrivelser også har et performativt aspekt. De er med til at skærpe sanserne hos dem, der læser og går ud i byen, og de er med til at skabe de forestillinger om byen, som også former vores sansninger. Byen er også de fortællinger, der berettes om den, og de sange, der synges om den. Med deres poesi og stemninger, med deres besjælinger og personifikationer tildeler sangene stederne en særlig kvalitet. Et tydeligt eksempel er Amager Forbrænding, som de færreste nok har tænkt på som et særligt poetisk sted eller et sted, man som det første ville vise sin nye kæreste. Ikke desto mindre kan man høre Carl Emil Petersen synge ”Amager Forbrænding” (2019), hvormed han tilføjer stedet en helt ny dimension:

Å-åh lov mig lov mig min skat
 Amager Forbrænding ku’ brænde i nat
 Så sæt et lilla filter på skyen
 Ka’ du mærke forandring i byen

Jeg har tåget rundt og længes hjem
 Jeg tænker ikke jeg mærker kun
 Lysstofs-rør og spindelvæv
 Har aldrig følt mig så fremmed før

Jeg er blind for de lys som sku’ vise vej
 Ventet forgæves på en som dig
 Kom lad mig vise dig Amager Forbrænding
 En tåget nat³

Sådan har Amager Forbrænding næppe været beskrevet før, men for sansningen og følelsen er byen ikke et objektive sted hvor det poetiske har sine en gang for alle givne positioner, som litteraturen og sangene beskriver. Nye og overraskende steder kan netop oplades med ny be-

tydning, idet de ses som sammensatte fænomener, som det her sker i oplevelsen af Amager Forbrænding. Stedets atmosfære beskrives som tåget, regnfuld og mørk, svarende til det søgende og sansende jugs stemning, der er præget af erindring og længsel. Sådan set beskriver københavnernes angene ikke blot byens steder, de er *gør* også noget, idet de producerer billeder og følelser og knytter dem til disse særlige lokaliteter. De er med til at skabe byens stemning og atmosfære.

Kærlighed og byens køn

København, du har alt hvad der drager mit Sind,
jeg er din baade ude og inde,
du har alt, hvad der ærgrer mit ud af mit Skind,
derfor er du min Sjæls Elskerinde.⁴

Sådan lyder Carl Actanders vers i ”Visen om København” fra 1907, som man kan høre i adskillige senere fortolkninger – fx i Carl Brissons fra 1940.⁵ Han synger med stor patos og en lidt særpræget accent. I en helt anden tid og stil skrev og rappede Ukendt Kunstner i 2016 disse vers i ”København”:

Hun har alt hvad jeg vil ha
Jeg ta’r ik’ tilbage
Jeg er, er her for at blive
Gaderne er mine
Jeg er alene, sidder på en sky
Så jeg kan se på hendes smukke lys
København, du min København
Hvis jeg faldt ned, griber hun mig
Hvis jeg farer vild, viser hun mig vej
København, du min København⁶

Det er let at høre forskel på de to stemmer og to tiders musik, men det også let at se en fællesnævner – nemlig kærligheden til København. De personificerer begge byen, der i deres - mændenes –opfattelsen bliver

til et kvindeligt væsen. Det er den dog ofte også for de kvindelige lyrikere som fx Tove Ditlevsen og Tina Dickow (se overfor). Ditlevsen besynger og personificerer den i ”København” (1942) således:

Hvad drømmer du om, nu da Vaaren
 har løsnet dit tunge Haar?
 Er du for ung til at elske?
 En Pige på sytten Aar?
 Eller sover du hvid af Længsel
 i Aprils urolige Nat,
 Med din mund mod de vaade Blomster,
 der er ved dit Leje sat?⁷

Helt ind i grammatikken optræder byen i femininum på både tysk, fransk og spansk, og et helt tilbage til *Johannes Åbenbaring* (Johs. Åb. 21,2) (o. 90 e.v.t) omtales byen Babylon som en skøge, mens det genopstandne Jerusalem er som en brud. At byen stadig opfattes som et kvindeligt væsen kan man se i titlerne i sange som fx The Doors’ ”LA Woman” (*LA Woman*, 1971), og Suzanne Vegas ”New York Is a Woman” (2008). I The Flatlander’s ”Dallas” (1976) – som vi nedenfor skal se i fordansket udgave af Peter Belli – forlyder det:

Well, Dallas is a woman who will walk on you when you’re down
 But when you are up, she’s the kind you want to take around
 But Dallas ain’t a woman to help you get your feet on the ground
 And Dallas is a woman who will walk on you when you’re down⁸

Byen er af hunkøn, men det er alligevel ikke så ofte, man finder københavnermotivet hos kvindelige lyrikere, og hyldesterne, som Ditlevsen giver, er endnu sjældne. Ofte finder man hos kvinderne byen negativt beskrevet, som når Tove Meyer skriver ”Fremmed i storbyens efteraar” (1961) og udtrykker sit had til byen. Den er fuld af ”sommerens affald, træernes forrevne faner” og ”regn af faldende blade og sporvognens hvinen/ gennem Dronnings Tværgade”.⁹

København er først og fremmest de mandlige lyrikeres og sangeres by. Sådan har det været førhen, og sådan er det med forholdsvis få undtagelser stadigvæk. Den besynges som kærlighedens sted, hvor byen og den elskede glider sammen, så en kærlighedserklæring til byen også er det til den elskede. En tydelig sammenkobling sker der i Lasse og Mathildes ”Kærlighed til København” (1984, tekst af Lasse og Troels Kløvedal):

Jeg elsker dig.
 Månen bevæger sig mod Rundetårn
 Langs bygens tage.
 Tågehornet lyder varmt i natten.
 Skibe sejler langsom ud af sundet
 Ud i natten ned mod lyset.
 Kom lad os strejfe rundt i natten sammen
 Jeg elsker dig.
 (...) ¹⁰

En lignende hyldest til byen giver Love Shop i ”Drømmenes København” (1992), hvor byen bliver til en kvinde, der er værd at drømme om:

Her kommer den nat hvor hun tager mig ud
 I sporet af en ny sæson
 Hun har en sommerkjole på
 Den er fuld af liv og mørkeblå

 Jeg kender hendes navn
 Hun er drømmenes København ¹¹

Lidt mere dobbelttydig er kærlighedserklæringen i Jens Unmacks ”København i dine øjne” (2007), hvor koblingen mellem byen og den elskede er gådefuld og kompliceret. En mand tager ind til byen for at møde sin elskede, men også for at sige farvel. København er

den spejling i øjnene, hvori de forenes; den er nærhed, der slår om i afstand ved mandens urolige opbrud og afsked:

For København i dine øjne
 Mit København i dine øjne
 Jeg lader dig stå i dagens skygge
 Der er intet catch – der er intet men
 Jeg lader dig være – du er fri nu
 Til at gå hvor dit liv vil tage dig hen
 Med København i dine øjne
 Mit København i dine øjne
 København
 Mit København
 Der er kun uro i en mand
 Så mange tårer i et land
 Jeg har en dag at slå ihjel
 Der er kun tid til et farvel
 Vi har en ulykke på vej
 Tilstår jeg blev skudt i dig.¹²

København er således både en indre og en ydre realitet; både noget konkret og en spejling af indre sjælstilstande.

Erindringens København

Der er forskel på de unges og de ældres sange om København. Mens de yngre sangskrivere skildrer samtidens København, så har de ældre erindringen med sig og ser byen i et tidsligt tvellys. Her er både nu og dengang. Erindringssangene om København har ofte et sentimentalt og nostalgisk præg, idet man ser tilbage på barndommens og ungdommens år, som står i et fortryllet skær. I gaden har man fået de første store livserfaringer – fx med kærligheden og seksualiteten. Når Teddy, Chano, Jan og John synger ”Jeg vil bo på Vesterbro” (1972, tekst af Thøger Olesen), er det netop også fordi erindringen er knyttet hertil:

Her er alting jævnt og enkelt
 Kom gå en tur med og kig på Istedgade
 Små butikker, mennesker der tør le
 Og så 'der frække damer i en lun cafe
 (...)

 Det var jo her, jeg fik øjnene op for pigerne
 I porten til nummer 17 gav en tøs mig et kys
 Kvarteret her var vidne til min første, allerstørste unge kærlighed
 Og jeg ved—

At jeg vil bo på Vesterbro
 Mellem folk, jeg ka' li'
 Folk, jeg kender, og gamle venner
 Jeg vil bo på Vesterbro¹³

Kærligheden til stedet er både sentimentalt og nostalgisk. Måske er derfor, at den skrevne, såkaldt seriøse lyrik har været karrig med hyldesterne og med en undtagelse som Dan Turèll har overladt dem til sangskriverne. Kritiske og ambivalente følelser har der til gengæld været rigeligt af hos Klaus Høeck i *Canzone. Digte fra Nørrebro* (1981) og hos Søren Ulrik Thomsen i *City Slang* (1981). I musikken er det i første omgang – der her er i 1970 og 80'erne – populærmusikken med rødder i amerikansk country-tradition og i anden omgang i amerikansk rap-musik, der besynger byen. Countrymusikken er i sin sjæl nostalgisk, mens rapmusikken rummer en hård storbyattitude, der ikke desto mindre dækker over en sentimental kerne, som jeg vil komme ind på nedenfor.

Erindringens København tager først og fremmest de lidt ældre musikere sig af. Sanne Salomonsen (f. 1955) har et let nostalgisk blik på byen i "København (min sang til Danmark)" (2022), der er en tur ned ad memory lane. Hun beskriver livet i Pisserenden med fædre, der må hentes af børnene på baren, men også hvordan hun selv tog fat som musiker:

I Sankt Peders vingefang
 Fandt jeg band og sang mit liv i gang
 Flipper, Floss og Sods i urtekram
 Vi var alle del af gadens sang

Åh-åh, frie sjæl
 Hvem danser du nu med
 København?
 Unge sjæl
 Den evige rebel
 København¹⁴

Ungdom, frihed og København bliver her synonymmer, som de også gør det i de to svenske sangeres hyldeste til byen: Joakim Thåströms (f. 1957) i ”Sönder Boulevard” (2005) og Lars Winnerbäcks (f. 1975) i ”Köpenhamn och överallt” (2009). Winnerbäcks sang er en tak til den by, der satte ham fri og forløste ham:

I Köpenhamn
 Vandrar jag lättare och lugn
 Sågar av grenen som jag fastnat på
 Röker upp tystnaden
 Och blåser ut Sverige
 (...)
 Det var stort
 Det du gav mig
 Dina ögon var ett fritt fall varje gång
 Tack
 Ta hand om dig¹⁵

Også Thåström tænker tilbage på en tid, hvor byen for ham var som en åbenbaring og som at komme rigtigt hjem blandt ligesindede:

När jag kom till Vesterbro
 Var det som att öppna en dörr och kliva in

När jag kom till Vesterbro
Var det som att hitta hem

En svart sol sjöng för alla som va som oss
Och mästare Dan Turèll var kung varenda kväll
Men allt det där vet du som har nån gång har vart
Nån gång har vart
På Sønder Boulevard¹⁶

Således tegner erindringen et positivt billede af byen, der åbner sig med alle sine muligheder for den, der selv er åben og på vej.

Se din by fra tårnet top

Sangene om København anlægger to forskellige rumlige perspektiver på byen. Enten ses den i et fugleperspektiv, hvorfra man skuer panoramisk ud over byen og dens forskellige karakteristiske steder og kvarterer. Herfra lyder en generel hyldest til byen. Eller også ses den i frøperspektiv, hvorfra et særligt kvarter, et sted eller en gade betragtes, typisk med den indforståedes kærlighed til stedet. Det brede, panoramiske blik kommer godt til udtryk fra en DC9 i Peter Bellis fortolkning af The Flatlanders sang ”København (fra en DC9)” (1992 med tekst af Poul Martin Bonde og Knud Møller):

Har du nogensinde set København fra en DC9
Har du nogensinde set det – uh det’ et smukt syn
At kigge ned når tågen letter – og solen står højt over byen

Herfra zoomes der ind på typer i byen: Man ser taberne som junkien og posemanden, og man ser cassanovaer på jagt efter kvinder og gambleren, der går på røven. Men alligevel lyder disse vers:

City er en stjerne, når alting glider glat
Og selv om den har svigtet dig ofte – Står du der igen i nat.¹⁷

Det er det evige omkvæd om København og mange andre storbyer: den er fascinerende og smuk, her kan man gå helt til bunds, uden at nogen hjælper en – men man kunne alligevel aldrig tænke sig at forlade den.

Love Shop fortsætter med udblikket fra en DC9 i ”Copenhagen dreaming” (1996). Det lyriske jeg flyver sydpå, men kun for at opdage, at han længes efter byen og drømmer om den. Meget andet er der ikke i sangen, der kun udtrykker en undren over at være taget af sted. Dens omkvæd alluderer til den gamle hippiesang ”California Dreaming” (1965) af The Mamas and The Papas, men hos Love Shop er drømmen vendt på hovedet. Man drømmer ikke om varmen, men om lyset i det høje nord.

At København er drømmenes by repeteres af Den gale pose i 2006 med ”København, København”:

(I København) København, København, du’ drømmenes by
 Der’ ild i lortet, fra Valby til Bellevue
 For folk ude fra er det stadig en gåde
 Men vi’ nede ved lov, og der’ altid ild i noget
 (I København)¹⁸

Her har København en generel appel uden hensyn til gader og kvarterer. Man bekræftes i denne hyldest af Sund Fornufts ”Zen i Centrum” (2001), hvor de første vers lyder:

København er et fælt sted at skulle beholde sin sjælefred
 Og alt det smog er nok mindre godt for dit helbred
 Men jeg har altid elsket vores hovedstad, klart den gør mig ydmyg
 Blev godt modtaget fra starten da jeg ankom fra min jydeby
 Og når jeg vil dokumentere storbyliv mangler jeg aldrig fakta
 Jeg siger fuck taxa, tager mig en cruiser i bussen for at iagttage

Efter denne intro beskrives træk af byens liv, som han – sangeren Per Vers – ser det på sin sightseeing.

Her er folkevalgte på vej til Christiansborg
 Her er hjemløse hvis nattesøvn afhænger af hvilken rist man får
 Her er direktører i jakkesæt på vej hjem til Strandvejen
 Her er innercity-kids der nægter at makke ret og smider bandetegn
 Her er unge bøsser der tungekysser, her er drankere med fulde poser
 Her er børn med brosten der mener rådhuset har brug for en bulldozer¹⁹

København er et fælt sted, men også et skønt sted med muligheder for at udfolde sig selv og sine talenter. I dag er det imidlertid kun tilflytteren, der giver sig hen i den slags brede beskrivelse af alle de traditionelt seværdige steder og klasseforskelle, så det vue over byen som Gasolin gav i 1972 med ”Se din by fra tårnets top” (tekst Kim Larsen og Mogens Mogensen), er netop også ”gammel”. Her stiger man til vejrs i Vor Frelser kirketårn og ser ud over byen med Strøget, Tivoli og brokvartererne – dog ikke Østerbro.²⁰ Og byen er trods alt elskværdig. Derfor lyder hyldesten til byen igen og igen som en forlængelse af Poul Henningsens ”Byens lys” (1937), hvor i omkvædet lyder: ”Allivel så elsker vi byen”.

Fra indre by til Storkøbenhavn

Der er på den ene side disse generelle oversigtssange, der ser på byen som et overbegreb, der inkluderer det hele. På den anden side er der de sange, der beskriver bestemte brokvarter og måske går endnu længere ud. Nørrebro og ydre Nørrebro er de mest hyldede og beskrevne lokaliteter i dag, hvilket ikke mindst skyldes, at bydelene huser netop de rap-kunstnere, der bruger byen som motiv, og som markerer tilhørsforhold og identitet gennem sangene om deres bydel. Nørrebro har imidlertid ikke altid haft denne status. Ser man historisk på sangene til København, kan man følge, hvordan forskellige bydele og steder kommer i fokus, og hvordan de glider ud igen, når interessen samler sig om andre kvarterer.

Engang foregik alt det spændende i indre by. Og det var derfor dens lokaliteter, der blev besunget. H.C. Andersen hyldede på vers Østergade i 1829;²¹ Emil Bønnelycke besang Rådhuspladsen i 1918

i prosadigte;²² Nyhavn og minefeltet tog Jens August Schade sig af i mange digte i 1930'erne og helt op i 1970'erne,²³ og Sigfred Pedersen leverede med "Nu går våren gennem Nyhavn" (1948) en evergreen, der stadig synges.²⁴ Langt senere har Jokeren besunget Christianshavn i 2003 i rap-hyldesten "Jeg er fra Havnen" – "Det sidste kvarter, der ik' har overgivet sig."²⁵ Jokerens sang om og til Christianshavn er tyve år gammel, og en lignende hyldest til bydelen ville nok ikke være relevant i dag. Christianshavn har ændret sig og blevet endnu mere mondæn, end den var i 2003. Prisniveauet for en lejlighed er kun for den bedre del af middelklassen, og fortryllelsen er ophævet. Igen kan man henvise til "Amager Forbrænding", der netop markerer, at man må helt ud på den anden side af Christiania for at finde et autentisk sted for kærligheden. Christianshavn duer åbenbart ikke længere. Eller også skal den slags steder genfortrylles med et greb, der gør dem til andet og mere, end de umiddelbart er. Således forvandler Kongens Have sig i Nikolaj Nørlunds "Kongens Have" (2009) fra blot at være et rekreativt område til at være et magisk og lysende paradisiske rum for beboerne omkring den:

Jeg går ned igennem gaden
 Jeg kender så uhyggelig godt
 Hver en kantet brosten
 Hver en flise som har ligget længe nok
 Jeg har elsket hver enkelt
 Længe og simpelt
 Jeg vender mig i tunnelen
 Er der andre som skal samme vej
 Mens lysstofrørene blinker
 De blinker i takt for mig

Når vi går indenfor
 I Kongens Have
 Og lysglimtet, hvidt
 Rammer hårdere end de sagde

Og vi ryster, så lykkelige
 For vi ved, at der ikke længere
 Er mere at sige²⁶

Men den slags hører til sjældenhederne. Ikke engang Vesterbro, som ellers har været genstand for besyngelser gennem de seneste hundrede år, synes rigtig at være en hyldest værd i dag. Man kender stedet fra Tove Ditlevsens digt "Barndommens Gade"²⁷ og senere i adskillige digte af Lean Nielsen i fx *Besøgsdigte* (1977) og Dan Turèll i den såkaldte *Storby-triologi* (1994) bestående af digte fra 1976-77. Det er lang tid siden, at det gav mening at synges med på "Jeg vil bo på Vesterbro" (1972), for der er ikke meget tilbage af den gamle bydels atmosfære. De brune værtshuse må vige, når fancy restauranter og cafeer tager over sammen med udskiftningen af befolkningen i den fremadskridende gentrificering af byen. Også her er middelklassen flyttet ind – og sangene er forstummet. Hver gang et kvarter bliver normaliseret som beboelse for middelklassen og gentrificeret, ophører hyldestsangene. Det er bemærkelsesværdigt, at Østerbro ikke har inspireret mange sangskrivere – og heller ikke mange lyrikere. Der er få, der har følt sig kaldet til at besynge denne bydel, som synes ganske uden fortryllelse og poesi. Bandet Ligusterlogik har dog en sang, "Østerbro" (2008), i pop-ironisk-mainstream-stil og med kun ganske få hits på YouTube. Den skal dog nævnes her, som undtagelsen der bekræfter reglen. I sangen hører man om de smukke piger, der dyrker motion, skånekost og litteratur:

Der er ikke noget rock i synagogen her
 Her er et pænt hak i pladen,
 ikke så meget ballade
 Det bare en doven del af hovedstaden
 De fine damer samler ind til Uganda
 Forklædt som humanister i et stramt kostume.
 Der er langt til Uganda.
 Men der er dejligt på Østerbro²⁸

Der er måske dejligt på Østerbro, men man skal til Nørrebro og ydre Nørrebro for at finde en inspirerende ballade. Det er her det sker; her man kan føle sig fortabt og på bunden (Magtens korridorer: "Lyset over Nørrebro", 2009), og her man kan drømme sentimentalt om byen (Rasmus Nøhr: "Nørrebro", 2004). Klumben og Raske Penge synger i "Bor her" (2015) om at bo i Nordvest, og hvor fedt det er for den unge generation. Nogle af de ældre er bange for alle de "fremmede" og for volden og narkoen, som også er en del af byen, men Klumben er lykkelig:

Nordvest, det er en landsby inde i en storby,
 hvor du kan få en kebab-ret, der slår alt andet du har smagt.
 Jeg er en af de lokale, lige der hvor jeg bor.
 Jeg er en af de normale, lige der hvor jeg bor.
 Ingen har problemer med mig, der hvor jeg bor.
 (...)
 Vi er født et andet sted, men nu er vi her.
 Personligt stammer jeg fra det der Jyllands land.
 Men jeg føler mig velintegreret og helt i stand
 til at passe ind i massive, her hvor menneskene har
 en af landets laveste gennemsnitsaldre.
 Der er pole-dance studie i mit nabolag.
 Og de har koranskole ved siden af.
 Og der er et ungdomshus som var nabo til Shell.
 Og bolsjefabrikkerne fremstiller hippierne selv.
 Nogen de føler noget utryghed,
 så de sidder og kukkelurer i deres lejlighed.
 Men jeg nyder, alt liv der er på Smedetoft.
 Selv en tynd fredagsbøn laver trafikprop.²⁹

Tendensen til at gå uden for det gamle København fører som her til Nordvestkvarteret, men når også ud i forstæderne på Amager og Københavns Vestegn. Rockers by Choice sang en hyldest til Amager i "Amar'er nummer 1" (1989), stedet hvor dansk rap blev til,³⁰ og Tessa

og Orgi-E synger om Vestegnen i det, de kalder ”Blæstegnen” (2020). Det er et rå og voldeligt sted, som man møder med en passende cool attitude:

Vi’ de bagerste i busserne
 Der, hvor du ka’ end’ op med at få slag af dem, du cruiser med
 Bygger op nat og dag ligesom Doozerne
 Der’ ingen plaster for tusserne
 Vi gi’r dem klask, så de husker det
 Ung og utilpas og du bli’r skudt, hvis du fuser dem
 Her’ der flere folkeslag end Jerusalem
 Mange mænd prøver at være slemme, så de krudter den
 Ren Tour de France, der bli’r snusket lidt i motoren, narko
 Der’ ikk’ plads til Donnie Brasco
 Et sted, hvor selv de mest feminin’ virker macho
 Højt ‘smøgede hvide sokker – si’r dig, der’ fart på
 (...)
 Vi’ direkt’ ud af Blæstegnen
 Vi’ fra Blæstegnen
 (...)
 Én etter
 Ingen husker to’eren, så fuck af med dig
 Vi’ direkt’ ud af Blæstegnen³¹

Lidt pænere, men også i erindringens let nostalgiske lys, synger de efterhånden fuldvoksne Nick og Jay om opvæksten i forstæderne, hvor de var ”forstadens hotshots” i ”Tag mig tilbage” (2008). Det er derfra deres verden går, og derfra de henter deres autenticitet. Det er i Værløse på kanten af Storkøbenhavn, at de blev teenagere, og i Birkerød at de indspillede den første demo, som de synger om i ”Forstadsdrømme” (2013):

Jeg voksed’ op blandt forstadens helte, rækkehus og drømmekage
 Og duften af nyslået græs på sommerdage

Husker da vi stjal blomster fra Fru Jensens træ
 Og hvordan vi gemt' os op' på skolens tage
 Omringet af villaveje og bøgeblade³²

København udvider sig og er ikke kun én by, men flere byer i byen. Dan Turèll skrev i essayet ”Gøg og Gokke. Provinsen og storbyen” (1981) om de små selvtilstrækkelige bydele, hvor man ligesom i en mindre provinsby kan leve et helt liv, fordi alt er tilgængeligt her fra vugge til grav. Klumben og Jokeren har fat i den samme tanke i deres sange. Klumben kalder Nordvest for en landsby,³³ mens Jokeren kalder Christianshavn for en købstad og påpeger, at det er ”Der hvor du ka' leve et helt liv uden at krydse broen”.³⁴ Både Christianshavn og Nordvest har det hele og forekommer at være selvforsynende livsrum.

Nye etniciteter, nye stemmer, nye sprog

Både Klumben og Pervers nævner en passant, at de er fra Jylland, blot for at antyde, at de ikke er ”indfødte” københavnere, men, som det fremgår, desto større lokalpatrioter. Engang var København byen, ”hvor der bor mere flere jyder end i Århus” (Mogens Klitgaard: *Elly Petersen*, 1941)³⁵, men det er ikke den jyske indvandring, der gør nogen forskel i dag. Det er indvandrerne fra lande i Mellemøsten, Asien og Afrika, der tegner sig for fornyelsen af både København, sproget og sangene om byen. Sangene peger på en anderledes etnisk sammensætning af byens indbyggere og på, at anderledes kulturelle fænomener er med til at give byen ny identitet. Det viser sig i Isam B.'s ”Ramadan i København” (2020), der nu også er optaget i *Højskolesangbogen* (2020). Her er der ikke engang tale om indvandrere, men netop om folk som er født og opvokset i København – dog med forældrenes kultur i bagagen:

Dadler og mælk og brød
 Glæden der følger trop
 Lys på lys
 Tændes i en fødeby

Hånd ved hånd

Ramadan i København³⁶

Her er sproget ”normaldansk”, mens det hos andre er præget sammenblandinger af dansk og fx kurdisk i lovprisninger af byen. Således hører man i Tobias Hahims ”Kurder I København” (2022):

Takker min Gud for, vi er her

Og rykkede op fra de fucking 70’er

Vi’ ikke gæst-arbejderne mer’

Nu’ vi turisterne i Alanya

Holdet fra Kelhasan er her

Fucking kæde danser champagna

Pismam, du’ min pismam³⁷

Andre sangere går endnu mere radikalt sprogligt til værks og blander slang og etniske sociolekter. Rapperen Sivas med rødder i Iran giver med ”Kbhavana” (2013) byen en et nyt navn – Københavana – og skildrer den som stedet, hvor der altid er gang i den, og hvor stoffer og kriminalitet er to sider af samme fascinerende sag:

Københavana, arbejder hårdt (herover)

Schlapper ikk’ af, Københavana

Para bobler (herover),

Der’ altid drama, Københavana

Knækker flasker (herover)

Drigger damer (herover)

Crasher party (herover)

Vi’ fucking stive, Københavana³⁸

Coda

Om København er alt, hvad man drømmer om, og alt hvad der drager ens sind, afhænger af, hvilken sang man hører og kan identificere sig med. For Siva gælder det i 2013 om sex, druk og stoffer. København

er en fest. For andre er den et mere seriøst sted for menneskelig og kunstnerisk udfoldelse. De forskellige versioner af byen er en funktion af, hvor gammel man er, hvor man bor, hvilken etnisk gruppe man tilhører, og hvilket job man har – eller ikke har.

De seneste 30 års sangtekster viser, hvordan byens poetiske tyngdepunkter har skiftet position alt efter hvilke kvarterer, der på et givet tidspunkt er ”sangbare”. Sangere og poeter holder til i bestemte bydele, der har netop den atmosfære, der inspirerer verse-magerne. Østerbro har tilsyneladende altid været for borgerlig til at kaste vers af sig, og nye kvarterer i Sydhavnen og Nordhavnen har endnu til gode at blive sangskrivernes motiv. Endnu er de uden inspirerende sjæl og atmosfære, og stedets ånd lader sig endnu ikke rigtig mærke. Nørrebro og Nordvest har til gengæld fået mange sange, og repertoiret i stilarter har ændret sig med nye generationer og etniske sammensætninger. Den vigtigste udvidelse er rapmusikkens frie stil og mange ord.

København er så meget en storby, at sangene kan besynge og beskrive steder, som man ikke kender eller har været opmærksom på før. Byens grænser udvider sig, og hvad der før var periferi bliver til centrum. Sangenes verslinjer danner et bykort, der er ganske anderledes end smartphonens GPS og turistguiden til indre bys seværdigheder. Som var der tale om australske aboriginals ”songlines” og ”dream tracks” udpeger sangenes koordinaterne for, hvad der er væsentligt og uvæsentligt for folk, der bor i byen, og de er vejvisere i drømmenes, følelsernes og erindringens København.³⁹

Litteratur

- Handesten, Lars (1996a): *Alligevel så elsker vi byen. Tolv kapitler af Københavns litteraturhistorie*. København: C.A. Reitzels Forlag.
- Böhme, Gernot (2017): "The atmosphere of a city". In Gernot Böhme. *The Aesthetics of Atmospheres*. Ed. By Jean-Paul Thibaud. New York: Routledge. 2017: 125-134.
- Andersen, H.C. (1829): "Østergade, poetisk betragtet". Trykt i *Kjøbenhavns-Posten* 29. 3. 1829, Nr. 50, 203-204. (Saml. Skr. XII, 308). Se Handesten 1996b: 221-224.
- Bønnelycke, Emil (1918): "Raadhuspladsen", i: *Asfaltens Sange*. Kbh.: Nordiske Forfatters Forlag. 58-65. Teksten findes her: <https://www.kb.dk/e-mat/dod/115308049172-bw.pdf>.
- Ditlevsen, Tove (1942a): "København", i *Lille Verden*. København: Athenæum. 10-12.
- Ditlevsen, Tove (1942b): "Barndommens Gade", i *Lille Verden*. København: Athenæum. 20-28.
- Handesten, Lars, (red.) (1996b): *Alligevel så elsker vi byen. København i dansk digtning – en antologi*. København: C.A. Reitzels Forlag.
- Henningsen, P.H. (1937): "Byens lys", i *Vers til i dag*. København: Thaning & Appel, 1966. xx
- Henningsen, P.H. (1965): "Drømmenes København", i *Talevers*. København: Thaning & Appel, 1980. xx.
- Høeck, Klaus (1981): *Canzone*. København: Gyldendal.
- Kaalund, H.V. (1877): "Da de rev Voldene ned", i: *En Eftervaar*, Gyldendalske Boghandels Forlag, Kbh., 1877, 112–120. Se også Handesten 1996b: 201-206.
- Nielsen, Lean (1977): *Besøgsdigte*. København: Gyldendal.
- Meyer, Tove (1961): "Fremmed i storbyens efteraar", i *Havoffer*, København: Gyldendal. 1961: 22.
- Oehlenschläger, Adam (1817). *Frederiksberg. Et Digt*. København: paa Forfatterens Forlag.
- Pedersen, Sigfred (1948): "Søren Bramfris Lærkesang". I: *Lærkesange og nyhavnsklange – atten nye og sørgelige viser*. København: Branner, 1948.
- Thomsen, Søren Ulrik (1981). *City Slang*. København: Vindrose.
- Turèll, Dan (1994): *Storby-trilogien*. Valby: Borgen.

Tekster fra nettet

(Note: Sangtekster er citeret efter udskrifter på nettet – typisk Genius. Der findes varianter – ikke mindst fordi sangerne selv varierer sangteksterne. Man kan næppe tale om autoritativ tekst.)

- Belli, Peter (1992): "København (fra en DC9)". <https://genius.com/Peter-belli-kbenhavn-fra-en-dc-9-danish-radio-orchestra-lyrics> (hentet 6.7.2023).
- Den gale pose (2006): "København, København". <https://genius.com/Den-gale-pose-kbenhavn-kbenhavn-lyrics>
- Dickow, Tina. (2010): "Copenhagen". <https://genius.com/Tina-dickow-copenhagen-lyrics> (hentet 6.7.2023).
- The Flatlanders (1976): "Dallas" (<https://genius.com/The-flatlanders-dallas-lyrics>)
- Gasolin (1972): "Se din by fra tårnets top". <https://genius.com/Gasolin-se-din-by-fra-tarnets-top-lyrics>
- Hahim, Tobias (2022): "Kurder I København". <https://genius.com/Tobias-rahim-kurder-i-kbenhavn-lyrics>
- Isam B (2020): "Ramadan i København". <https://genius.com/Isam-b-ramadan-i-kbenhavn-lyrics>
- Jokeren (2003): "Jeg er fra Havnen". <https://genius.com/Jokeren-havnen-lyrics>
- Lasse og Mathilde (1984): "Kærlighed til København". <https://www.musix-match.com/lyrics/Lasse-Mathilde/K%C3%A6rlighed-Til-K%C3%B8benhavn> (hentet 6.7.2023).
- Ligusterlogik (2008): "Østerbro". <https://www.youtube.com/watch?v=Vmq-79Zid8i0>
- Love Shop (1992): "Drømmenes København". <https://www.flashlyrics.com/lyrics/love-shop/drommenes-kobenhavn-36> (hentet 6.7.2023).
- Love Shop (1996): "Copenhagen dreaming". <https://genius.com/Love-shop-copenhagen-dreaming-lyrics>
- Magtens korridorer (2009): "Lyset over Nørrebro". <https://genius.com/Magtens-korridorer-lyset-over-nrrebro-lyrics>
- Nik og Jay (2008): "Tag mig tilbage". <https://www.azlyrics.com/lyrics/nikjay/tagmigtilbage.html>
- Nik og Jay (2013): "Forstadsdrømme". <https://genius.com/Nik-and-jay-forstads-drmme-lyrics>
- Nøhr, Rasmus (2004): "Nørrebro". <https://genius.com/Rasmus-nhr-nrrebro-lyrics>

- Nørlund, Nikolaj (2009). "Kongens Have". <https://www.flashlyrics.com/lyrics/nikolaj-norlund/kongens-have-28>
- Petersen, Carl Emil (2019): "Amager Forbrænding". <https://genius.com/Carl-emil-petersen-amager-forbrnding-lyrics> (hentet 6.7.2023).
- Raske Penge (2015): "Bor her". <https://raskepenge.dk/tekster>
- Rockers by Choice (1989): "Amar'er #1". <https://genius.com/Rockers-by-choice-amarer-1-lyrics>
- Salomonsen, Sanne (2022): "København (min sang til Danmark)". <https://lyricstranslate.com/en/sanne-salomonsen-kobenhavn-min-sang-til-danmark-lyrics.html>
- Siva (2013): "Kbhavana". <https://genius.com/Sivas-kbhavana-lyrics>
- Sund Fornuft (2001): "Zen i Centrum". <https://genius.com/Sund-fornuft-zen-midt-i-centrum-lyrics>
- Teddy, Chano, Jan og John (1972): "Jeg vil bo på Vesterbro". <https://genius.com/Teddy-chano-jan-and-john-jeg-vil-bo-pa-vesterbro-lyrics> (hentet 6.7.2023).
- Tessa og Orgi-E (2020): "Blæstegen". <https://genius.com/Tessa-blstegen-lyrics>
- Joakim Thåström, Joakim (2005): "Sönder Boulevard". <https://genius.com/Tha-strom-sonder-boulevard-lyrics> (hentet 6.7.2023).
- Ukendt Kunstner (2016): "København". <https://www.lyricshall.com/lyrics/Ukendt+Kunstner/Kobenhavn/> (hentet 6.7.2023).
- Unmacks, Jens (2007): "København i dine øjne". <https://www.flashlyrics.com/lyrics/jens-unmack/kobenhavn-i-dine-ojne-09> (hentet 6.7.2023).
- Winnerbäck, Lars (2009) "Köpenhamn och överallt" <https://www.azlyrics.com/lyrics/larswinnerback/kopenhamnochoverallt.html> (hentet 6.7.2023).
- Szhirley (2008): "Gammel Kongevej". <https://www.flashlyrics.com/lyrics/szhirley/gammel-kongevej-32> (hentet 6.7.2023).

Noter

- 1 For eksempler, se Handesten 1996b
- 2 Dickow 2010.
- 3 Carl Emil Petersen 2019.
- 4 Arctander 1907.
- 5 <https://www.youtube.com/watch?v=dhmaOHWc6rg> Hentet 12.7.2023.
- 6 Ukendt Kunstner 2016.
- 7 Ditlevsen 1942a.
- 8 The Flatlanders 1976
- 9 Meyer 1961.

- 10 Lasse og Mathilde 1984.
- 11 Love Shop 1992.
- 12 Unmack 2007.
- 13 Teddy, Chano, Jan og John 1972.
- 14 Salomonsen 2022.
- 15 Winnerbäck 2009.
- 16 Thåström 2005.
- 17 <https://genius.com/Peter-belli-kbenhavn-fra-en-dc-9-danish-radio-orchestra-lyrics> (hentet 12.7.2023).
- 18 Den gale pose 2006.
- 19 Sund Fornuft 2001.
- 20 Gasolin 1972.
- 21 Andersen 1829.
- 22 Bønnelycke 1918.
- 23 Se fx Handesten 1996b, 86, 113-117.
- 24 Pedersen 1948.
- 25 Jokeren 2005.
- 26 Nørlund 2009.
- 27 Ditlevsen 1942b.
- 28 Ligusterlogik 2008.
- 29 Raske Penge 2015.
- 30 Rockers by Choice 1989.
- 31 Tessa 2020.
- 32 Nik og Jay 2013.
- 33 Raske Penge 2015.
- 34 Jokeren 2013.
- 35 Klitgaard 1941:xx,
- 36 Isam B 2020.
- 37 Hahim 2022.
- 38 Siva 2013.
- 39 Kort forklaring findes her: https://denstoredanske.lex.dk/oprindelige_australieres_kultur_og_religion (hentet 12.7.2023).

Screenshot fra musikvideoen til "d.a.u.d.a" (D.A.U.D.A 2013).